O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"
Samarqand iqtisodiyot va
servis instituti rektori
M.E. Po'latov
2024 yil "___" ___________

Ro'yxatga olindi:
2024 yil "29" 08

BIZNES ETIKASI
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400000	– Ijtimoiy soha, iqtisod va huquq
Ta'lim sohasi:	410000	– Biznes va boshqaruv
Ta`lim yo`nalishi:	60411200	– Menejment (tarmoq va sohalar bo`yicha)

Samarqand – 2024

Fan/modul kodi BUSETH4		O'quv yili 2024-2025	Semestr 3	Kreditlar 4
Fan/modul turi Tanlov		Ta'lim tili O'zbek/ rus		Haftadagi dars soatlar 6
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama(soat)
	Biznes etikasi	48	72	120

2\.

1.Fanning mazmuni

Ushbu "Biznes etikasi" kursi innovatsion iqtisodiyot sharoitida Tadbirkorlikni boshqarish xususiyatlari xaqida tasavvurlar shakllantirish, Ishbilarmonlik tamoyillari va uni amalga oshirishning asosiy bosqichlari to'g'risida bilimlarni tizimlashtirish, Ishbilarmonlik etikasini shakllanishi va rivojlanishini o'rganish talab etiladigan sohalardan biriga aylandi. O'zbekiston iqtisodiy salohiyatini ko'tarishga bel bog'lagan har bir shaxs ishbilarmonlik, tadbirkorlik faoliyatlarida, dunyo bozorida munosib o'rin egallashlarida Biznes etikasiga va etiketiga rioya qilgan holda munosabatlardan foydalanish yo'nalishlari hakida bilimlar berish, boshqarishning asoslangan optimal variant qarorlarini qabul qilishni o'rganish, ishbilarmonlik etikasiga va etiketiga rioya qilgan holda faoliyat olib borilishi muhimligini o'rganish, ishlab chiqarish sohasida zamonaviy menejment xorijiy boy tajribalarni rivojlantirishdagi o'rni va axamiyati xaqida bilimlar berish.

Fanning maqsadi: bu jahon bozorda biznes boshqaruvchilarga o`zining korxonasi manfaatlarini ko`zlab faoliyat olib borishi va keng qamrovli fikrlash, hamkorlar bilan o`zaro munosabatlar o`rnatish kabilar hisoblanadi. Boshqarishning asoslangan optimal variant qarorlarini qabul qilishni o`rganish; biznes etikasiga va etiketiga rioya qilgan holda faoliyat olib borilishi muhimligini o`rgatish; ishlab chiqarish sohasida zamonaviy menejment xorijiy boy tajribalarni o`rgatish.

3\.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg`ulotlari)

1-mavzu. "Biznes etikasi" fanining predmeti va mazmuni

Biznes etikasi fan sifatida. Biznes etikasi fanining predmeti va vazifalari. Biznes etikasining umumiy tushunchasi. Biznes etikasining mohiyati. Biznes munosabatlaridagi axloqiy tamoyillar va me'yorlar. Zamonaviy etikaning shakllanish bosqichlari. Ishbilarmonlik doirasida subordinatsiya.

2- Mavzu.Biznes etikasi va menejment

Biznes etikasi o`rni va uning tuzilmasi. Biznes etikasi va boshqarish qarorlari. Etikaning asoslangan qarorlarining modulining sxemasi.
Biznes etikasi va zamonaviy boshqaruv. Xalqaro miqyosidagi biznes etikasi.

2009,- 190 c.
5. Petrunin YU.YU., Borisov V.Kuchebnik "Этика бизнеса" Moskva 2007 g

Qo`shimcha adabiyotlar

6. Mirziyoev SH.M. Tanqidiy tahlil, qatiy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo`lishi kerak. O`zbekiston Respublikasi Vazirlar Makamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag`ishlangan majlisidagi O`zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so`zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.
7. Mirziyoev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. "O`zbekiston" NMIU, 2017. – 47 b.
8.O`zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi "O`zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo`yicha harakatlar strategiyasi to`g`risida" gi PF-4947-sonli Farmoni. O`zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to`plami, 2017 y., 6-son, 70-modda.7.
9. Имам масааки Кайдзен. Ключ к успеху японских компаний. Пер. с англ.- М.: Алпина Бизнес Букс, 2009, – 316 с.
10. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент. Учебное пособие. 11-изд. - М., 2009, - 800 с.
11. Владимирова Л.П. Прогнозирование и планирование в условиях рынка. Учебное пособие. 5 е изд. и доп. -М.: Дашков и.К, 2007,- 269 с.
12. Бороздина Галина Василевна. Психология и этика делового общения: учебник для бакалавров / Г. В. Бороздина, Н. А. Кормнова ; под общ. ред. Г. В. Бороздиной. - М. : YUрайт, 2013. - 463 с.

Internet saytlari

13. www.gov.uz
14. www.lex.uz
15. www.economist.com

8\. Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O`quv uslubiy kengashining 2024-yil 29 avgustdagi 1-sonli yig`ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№ FD-08)20

9\. **Fan modul/ uchun ma'sul:**
M.Ahtamova- Samisi menejment kafedrasi dotsent v.b., PhD
A.Siddiqov- Samisi menejment kafedrasi dotsent v.b., PhD

10\. **Taqrizchilar**
N.U.Arabov i.f.d., professor - Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, "Inson resurslarini boshqarish" kafedrasi mudiri,
S.T. Salimova- Viloyat xotin -qizlar tadbirkorlik markazi rahbari

	• ishbilarmonlik xulqining asosiy tamoyillarining kodeksini; bozor etikasini; ishbilarmonlik etiketini; hulq qoidalari; muomala, tanishtiruv qoidalarini; ishbilarmonlik etikasi va boshqarish qarorlarini; ishbilarmonlik etiketining normalari va ularning biznesdagi ahamiyatini *bilishi;(bilim)* • ishbilarmonlik aloqalarni tashkil etish; ishbilarmon kishining kiyinish madaniyati; kompaniyalarning ma'naviy majburiyatlariga rioya qilish; gippernormalarga; etika normativlarning ishlab chiqish; tadbirkorlik etikasini qo`llash; xulq atvorni formal va noformal ijtimoiy nazorati; ananaviy bayramlarni o`tkazish; muzokaralarga tayyorgarlik ko`rish *ko`nikmalariga ega bo`lishi;* (***ko'nikma***) strategiyani ishlab chiqishda etika xususiyatlarpni hisobga olish; sivilizatsiyalashgan tadbirkorlik etikasini shakllantirish; ovqatlanish madaniyati; ishbilarmonlik nutqlarining o`ziga xos tomonlari; ishbilarmonlik nutqi; muloqotning verbal va noverbal vositalari foydalanish; axborot beruvchi suhbatdosh bilan so`zlashish; ilmiy kengashlarni o`tkazish; so`z yuritilayotgan holatni misollar bilan asoslash; tijorat muzokaralarini olib borish; nizo sabablarini aniqlash usullaridan foydalanish; muzokara olib borishning milliy uslublari qo`llay olish; tadbirkorning umumijtimoiy sifatlarini qo`llay bilish; mehnat faoliyati jarayonida inson o`zaro shaxslararo munosabatlarning o`ziga xos xususiyatlarini aniqlash va samarali boshqaruvni rejalashtirish *malakalariga ega bo`lishi kerak.(**malaka**)*
5.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blits-so'rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar namoyishi; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar xaqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish yoki testni topshirish.
7.	**ASOSIY ADABIYOTLAR** 1.Siddikov A.A, Abdumannonov B.M, BIZNES ETIKASI [Matn]: O'quv qo'llanma / Samarqand iqtisodiyot va servis instituti – Samarqand.: "STEP-SEL" MCHJ. Nashriyoti, 2023 - 386 bet. 2.Mirzayev K.J, Ahtamova M.E.Деловая этика»/ Samarkand:Zarafshon, 2020,-264 bet 3. Xodjamuratova G.YU, Azlarova M.M. Ishbilarmonlik etikasi.- O`quv-uslubiy majmua.T.: TDIU 2012,- 328 b. 4.Герчикова И.Н. Деловая этика и регулирование международной коммерческой практики. Учебное пособие. М. Изд-во. "Консалтбанкир".

	Biznes etikasi. Xalqaro biznesning tamoyillari. Kompaniyalarning ma'naviy majburiyatlari. Etika normativlarning ishlab chiqish. Strategiyani ishlab chiqishda etika xususiyatlarini hisobga olish. Tadbirkorlik etikasi. Tadbirkorlik etikasini shakllantirish sharoitlari. **3- Mavzu. Biznes etiketi ijtimoiy normalarning xususiy turi sifatida** Biznes etiketining normalari va ularning biznesdagi ahamiyati. Xulq atvorni formal va noformal ijtimoiy nazorati. Biznesda normal va xulq-atvor normativlarining ahamiyati. Biznes etiketining qoidalari ijtimoiy normalarining xususiy turi sifatida. Biznes etiketi tamoyillari. Biznesning xulq-atvori. Ijtimoiy normalar tushunchasi va ularning asosiy funktsiyalari. Xulq atvorni tartibga solish. Hurmat. Status munosabatlar. Oshxonalar etiketi. Stol atrofidagi muloqot etiketi. Ovqatlanish madaniyati. An'anaviy bayramlar. **4 - Mavzu. Zamonaviy ishbilarmon kishining tashqi qiyofasi.** Zamonaviy ishbilarmon kishining tashqi qiyofasi. Ishbilarmon erkakning tashqi qiyofasi. Ishbilarmon ayolning tashqi qiyofasi. Ularning tashqi ko`rinishi: Qabul marosimida kiyiladigan kiyim. Tashrif kartochkalari Ishbilarmon sovg`alar va hadyalar. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida ishbilarmonlik xulqini o`rganishning dolzarb masalalari. **5 - Mavzu. Biznesda nutq madaniyati** Biznes muloqotiga qo'yiladigan talablar va qoidalar. Nutq madaniyatining psixologik tomonlari. Rasmiy ishbilarmonlik stili. Matnlarda asosiy qirralarni ochib berish. Nutqning ahamiyati. Suhbatdoshning xulqiga e'tibor va talab. Mazmunli va mazmunsiz nutqlar. Murakkab vaziyatlarda nutq so`zlash qoidalari. Ishbilarmonlik nutqlarining o`ziga xos tomonlari. Ishbilarmonlik nutqi. O`zaro so`zlashish nutqi. Savdodagi nutq. Axborot nutqi. Nutqning ta'sirchanligi. Nutqning grammatik jihatdan to`g`riligi. Nutq so`zlashish ko`nikmalari. Notiqlik san'atining asosiy qoidalari. Notiqning xulq atvori. **6 - Mavzu. Biznes muloqoti** Biznes muloqotiga shaxsiy sifatlarning ta'siri. Biznes muloqotining turlari. Ishbilarmonlik muloqot, uning tuzilmasi va asosiy qonuniyatlari. Muloqot komunikatsiyasi sifatida Dialogli muloqot. Ishbilarmonlik muloqotlarini guruhli shakllari. Telefon orqali muloqot. Ishbilarmonlik muloqotini og`zaki turlari: dialogli, monologli. Ishbilarmonlik muloqotining yozma ko`rinishi. Ishbilarmonlik xatlari. Xatlarning tuzilmasi. Fakslar. Muloqot qabul qilish sifatda. Muloqotning verbal va noverbal vositalari. His tuyg`u. Kayfiyat. Axborot beruvchi suhbatdosh. Ilmiy kengashlar. **7- Mavzu. Biznes suhbatlari va muzokaralar** Biznes suhbat va muzokaralarning etikasi hamda psixologiyasi. Ishbilarmonlik tushligi va kechki ovqatlanish. Tarjimonlar orqali

suhbatlashish xususiyatlari. Muzokaralarni olib borish texnikasi. Ishbilarmonlik suhbatlarini olib borish uchun tayyorgarlik tadbirlari. Suhbatni boshlanishi. Qatnashuvchilarni ma'lumotlar bilan ta'minlash. So`z yuritilayotgan xolatni misollar bilan asoslash. Suhbatni tugatish. Tijorat muzokaralarini olib borish. Muzokaralarga tayorgarlik ko`rish. Muzokara jarayonlarini olib borish tartibi. Muzokaralarni olib borish taktikasi. Muzokaralarni olib borishning milliy stili.

8- Mavzu. Nizolar va ularni hal qilishning yo`llari

Guruhlararo va shaxslararo nizolar. Nizo sabablarini aniqlash usullari. Nizolarni muzokara orqali xal etish. Nizolarni yechimini topish. SHaxslar o`rtasidagi nizolarni xal etish usullari. Tuzilmali usullar. SHaxslararo nizolarni hal etish usullari. Nizolarni xulq-atvor stili: moslashish; yon berish; chetga olish; muholifat; hamkorlik; kompromiss. Nizo vaziyatlarini oldini olish. Nizo vaziyatlarida xulq-atvor strategiyasi.

9 - Mavzu. Biznes etikasi va biznes etiketining xususiyatlari

Amerika firmalari o`rtasidagi muloqot. YAponiyaning ishbilarmonlik etikasi. Evropa, Amerika, Angliya, Fransiya, Italiya, Germaniya, Finlandiya, YAponiya, Janubiy Koreya, Xitoy, Turkiya va Arab mamlakatlari ishbilarmonlarining xulq madaniyati kodeksi. Muzokara olib borishning milliy uslublari Amerika uslubi; Fransiya uslubi; Nemis uslubi; Yapon uslubi; Arab uslubi; Markaziy Osiyo mamlakatlarining uslubi.

10- Mavzu. Biznes ahloqiy qoidalari

Biznesning ahloq va me'yorlari. Tadbirkorlik etikasi. Biznes etikasining asosiy qoidalari. Biznesmen kodeksi. Biznes reja tuzish. Tadbirkorning shaxsiy xususiyatlarini shakllantirish. Tadbirkor mijozlari bilan aloqa o`rnatishi. Tadbirkorning shaxsiy sifatlari. Xizmat yuzasidan munosabatlar. Tadbirkorning shaxsiy xususiyatlarini shakllantirish.

11- Mavzu. Inson resurslarini boshqarishda mehnat munosabatlari etikasi

Mehnat munosabatlarini tashkil etishda shaxslararo munosabatlar va uning umumiy qonuniyatlari. Mehnat faoliyati jarayonida inson o`zaro shaxslararo munosabatlarning o`ziga xos xususiyatlari. Shaxslararo munosabatlar qonuniyati. Shaxslararo munosabatlarda axborotning roli. Psixologik o`z o`zini ximoya qilish qonuni. Tanqid qilish va tanqidni qabul qilish qoidalari. Inson psixologiyasining ob'ektiv xususiyatlari. Notiqlik san'ati asoslari.

III. Amaliy mashg`ulotlar uchun ko`rsatma va tavsiyalar

1. "Biznes etikasi" fanining predmeti va mazmuni
2. Biznes etikasi va menejment
3. Biznes etiketi ijtimoiy normalarning xususiy turi sifatida

4. Zamonaviy ishbilarmon kishining tashqi qiyofasi.
5. Biznes nutq madaniyati
6. Biznes muloqoti
7. Biznes suhbatlari va muzokaralar
8. Nizolar va ularni hal qilishning yo`llari
9. Biznes etika va biznes etiketining xususiyatlari
10. Biznes ahloqiy qoidalari
11. Inson resurslarini boshqarishda mehnat munosabatlari etikasi

Amaliy mashg`ulotlarni tashkil etish bo`yicha kafedra professor-o`qituvchilari tomonidan ko`rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi unda Talabalar asosiy ma'ruza mavzulari bo`yicha olgan bilim va ko`nikmalarini amaliy masalalar, keys stadilar echish orqali yanada boyitadilar. SHuningdek darslik va o`quv qo`llanmalar ososida talabalar bilimalarini mustaxkamlashga erishish, tarqatma materiallardan foydalanish, ilmiy maqolalar va tezislarni chop etish orqali talabalar bilimini oshirish va boshqalar tavsiya etiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

1. Mamlakatni modernizatsiyalash sharoitida ishbilarmonlik etikasi va zamonaviy boshqaruv.
2. Xalqaro miqyosidagi biznes etikasi.
3. Strategiyani ishlab chiqishda etika xususiyatlarini hisobga olish.
4. Ishbilarmonlik etiketining normalari va ularning biznesdagi ahamiyati.
5. Ishbilarmonlikning xulq-atvori.
6. Nutq etiketiga qo`yiladigan talablar va qoidalar.
7. Ishbilarmonlik muloqotiga shaxsiy sifatlarning ta'siri.
8. Muzokaralarni olib borish texnikasi.
9. Guruhlararo va shaxslararo nizolar.
10. Nizo vaziyatlarida xulq-atvor strategiyasi.
11. Ishbilarmonlik etiketi.
12. Nutq etiketiga qo`yiladigan talablar.
13. Xalqaro miqyosidagi biznes etikasi.
14. SHaxslararo munosabatlarda axborotning roli.
15. Biznes etikasining asosiy qoidalari.
16. Nizo sabablarini aniqlash usullari.
17. Ishbilarmonlik suhbat va muzokaralarning etikasi.
18. Ishbilarmonlik muloqotiga shaxsiy sifatlarning ta'siri.
19. Ishbilarmonlik etpketi tamoyillari.
20. Muzokara jarayonlarini olib borish tartibi.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlanadi va uni tqdimot qiladi

4. **V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)**

Talaba bilishi kerak